

III. Падвядзенне вынікаў.

Выступленні ўдзельнікаў фестывалю ацэньваюцца журы па наступных крытэрыях:

- адпавяданне ўзроўня складанасці конкурснай праграмы тэхнічным магчымасцям калектыву;
- раскрыццё мюзічна-вобразнага зместу выконваемых твораў;

-- сцэнічная культура і выканаўчае майстэрства.

Па выніках конкурсных выступленняў журы вызначае лаўрэатаў фестывалю і дыпламантаў, якім уручаюцца дыпламы, спецыяльныя прызы і каштоўныя падарункі. Міністэрства культуры вызначае тры грашовыя гранты для падтрымкі і далейшага развіцця лепшых калектываў.

ІНСТРУМЕНТАЛЬНА-АРКЕСТРОВЫ ЖАНР МАСТАЦКАЙ САМАДЗЕЙНАСЦІ БЕЛАРУСІ НА СУЧАСНЫМ ЭТАПЕ

Колькасць устаноў клубнага тыпу ў рэспубліцы ў мінулым годзе скарацілася ў параўнанні з 1993 г. на 129 адзінак (4.687 і 4.558). Гэта прывяло і да пэўнага змяншэння колькасці калектываў мастацкай самадзейнасці. Статыстычны аналіз сведчыць пра неабходнасць новых падыходаў і прынцыпаў арганізацыі самадзейнай мастацкай творчасці.

Значнай з'явай ў сацыяльна-культурным жыцці рэспублікі застаецца інструментальна-аркестровы жанр мастацкай самадзейнасці. Сярод калектываў іншых жанраў інструментальна-аркестровыя калектывы займаюць каля 7,3% (усяго іх на Беларусі каля 1313, у тым ліку 396 дзіцячых).

Трэба адзначыць, што назіраюцца некаторыя пазітыўныя зрухі ў якасным існаванні жанра, пра што сведчыць такі факт: за 1994 г. і першую палову 1995 г. 51 калектыву атрымаў званне "народны" і 22 калектывы -- званне "узорны". Але за гэты перыяд 4 калектывы пазбаўлены звання "народны". Сярод іх аркестр народных інструментаў Аршанскага

гарадскога Дома культуры, аркестр рускіх народных інструментаў Віцебскага гарадскога Цэнтра культуры і іншыя. Некаторыя з гэтых калектываў папросту перасталі існаваць ці для іх так і не знайшлося кіраўніка. Усяго па стану на 01.10.95 г. званне "народны", "узорны" маюць 137 інструментальных калектываў.

Вельмі паспрыялі развіццю жанра два апошнія гады, якія былі багатымі на святы, фестывалі, конкурсы, агляды. У культурнай хроніцы рэспублікі шэраг мерапрыемстваў, якія дэманстравалі жанравыя шматтабличча інструментальнай музыкі. 15--16 студзеня 1994 г. у Слоніме адбыўся Першы рэспубліканскі фестываль сямейных ансамбляў, прысвечаны Міжнароднаму году сям'і, у якім удзельнічала каля 230 самадзейных ансамбляў і індывідуальных выканаўцаў з усіх абласцей рэспублікі. У студзені 1994 г. у Палацы культуры Мінскага трактарнага завода прайшоў X агляд-конкурс фальклорных калектываў, ансамбляў народнай музыкі, народных хароў і інструментальных аркестраў г. Мінска на падшваржэнне звання "народны" ці "узорны" калектыву (арганізатары -- Упраўленне культуры Мінгарвыканкома і Цэнтр адраджэння і развіцця беларускай культуры). 5 сакавіка 1994 г. ў Гродне прайшоў фестываль рок-музыкі. У сакавіку 1995 г. на працягу месяца праходзіў XI агляд-конкурс "народных" і "узорных" самадзейных калектываў Мінскай вобласці. 29 красавіка 1995 г. у Шклове прайшоў 2-гі абласны агляд праграм духавых аркестраў Магілёўскай вобласці «І энюў гучыць "Развітанне славянкі"», прысвечаны 50-годдзю Перамогі. 7 мая 1995 г. у Брэсце адбылося свята духавой музыкі "Нашага княцтва аркестр". 19--22 мая 1995 г. у Гомелі прайшоў Першы тэлевізійны фестываль інструментальнай музыкі для электра- і акустычнай гітары. У ім удзельнічалі 15 выканаўцаў з розных гарадоў Беларусі. У праграме выступленняў была

класічная і сучасная музыка (арганізатары -- аддзел культуры Гомельскага гарвыканкама, музычная студыя "Ля Белла класік", маладзёжны дыска-клуб "Лайт"). 3--4 чэрвеня 1995 г. у Наваполашчу адбыўся рок-фэстываль "Рок-кола-95".

Вялікай папулярнасцю карыстаюцца святы гарманістаў, у якіх удзельнічаюць індывідуальныя выканаўцы, ансамблі народнай музыкі, прыпевачнікі. 21--22 кастрычніка 1994 г. у Брэскім раёне праведзены абласны конкурс "Граі, гармонь!". 22 мая 1994 г. у Расонах адбылося абласное рэгіянальнае свята "Граі, гармонь!". 30 красавіка 1995 г. у Буда-Кашалёве адбыўся рэгіянальны міні-фэстываль "Граі, гармонь". Арганізатарам выступіў абласны цэнтр народнай творчасці. 21 мая 1995 г. у Чашніках адбылося рэгіянальнае свята "Граі, гармонь!". Штогод у Мінску праводзіцца свята "Мінскі гармонь".

Развіццё фальклорнай музыкі яскрава паказалі разнастайныя фэстывалі фальклору. 5--6 лютага 1994 г. у Калінкавічах, Гомельскай вобласці, прайшлі абласныя прагляды фальклорных калектываў і асобных выканаўцаў аўтэнтычнага фальклору. У ім удзельнічала 42 калектывы. Маштабным, змястоўным, багатым на цікавыя музычныя падзеі стаў Першы міжнародны фэстываль фальклору, які прайшоў 15--21 чэрвеня 1994 г. у Пінску і Мінску. У чэрвені 1994 г. у Чавусах, у Цэнтры культуры і вольнага часу адбыўся раённы фэстываль фальклору і музыкі. 27 красавіка 1995 г. у Мінску, у актавай зале філалагічнага факультэта БДУ прайшоў фэстываль фальклорных калектываў Беларусі. 8 мая 1995 г. у Ляхавічах на сталёне "Колас" прайшло народнае гуляне, прысвечанае Дню Перамогі, на якое былі запрошаны лепшыя фальклорныя калектывы Брэскай вобласці. 4--13 ліпеня 1995 г. у Мінскім раёне адбыўся традыцыйны міжнародны фэстываль фальклору "Жыцень". 18 чэрвеня 1995 г. у Міёрах прайшло

абласное свята аўтэнтычнага фальклору. У ім удзельнічалі II раёнаў Віцебшчыны.

Нельга не згадаць пра падзеі, скіраваныя на прафесійнае развіццё народна-інструментальнай творчасці, якія даюць магчымасць непасрэднага ўзаемадзеяння прафесійнага і самадзейнага мастацтваў. 22--23 сакавіка 1994 г. у Гомелі, у музычным вучылішчы імя Н.Сакалоўскага праходзіў міжнацыянальны фэстываль выканаўцаў на народных інструментах "Дружба-94". У ім прымалі ўдзел майстры мастацтваў Беларусі, навучэнцы Бранскага, Чарнігаўскага, Мазырскага, Брэскага, Мінскага і Гомельскага музычных вучылішчаў. У праграме было ўрачыстае адкрыццё фэстывалу і канцэрт навучэнцаў і выкладчыкаў Гомельскага музычнага вучылішча, конкурсныя выступленні ўдзельнікаў фэстывалу, канцэрт пераможцаў фэстывалу і майстроў мастацтва Рэспублікі Беларусь -- М.Сеўрукова і Я.Гладкова, лаўрэатаў рэспубліканскіх і міжнародных конкурсаў. 13 мая 1994 г. у Мінску ў Белдзяржфілармоніі прайшоў канцэрт-прэзентацыя Асацыяцыі дзяржартаў і мандаліністаў. 13--15 снежня 1994 г. у Гомелі, у каледжы мастацтваў імя Н.Сакалоўскага праходзіў фэстываль лаўрэатаў міжнародных і рэспубліканскіх конкурсаў выканаўцаў на народных інструментах. У праграме фэстывалу былі канцэрты, тэарэтычная канферэнцыя, адкрытыя ўрокі з удзелам прафесараў Беларускай акадэміі музыкі. 16 мая 1995 г. у Мінску ў Доме афіцэраў прайшоў заключны канцэрт фэстывалу калектываў мастацкай самадзейнасці Беларускага ўніверсітэта культуры. Фэстываль быў прысвечаны 50-годдзю Перамогі. 25 ліпеня 1995 г. у Мінску ў канцэртнай зале Беларускай акадэміі музыкі адбыўся нацыянальны фінал конкурсу "Музыка і песні краін Усходняй Еўропы".

Цікавымі былі святы, на якіх гучала музыка розных стылістычных напрамкаў. У лютым 1994 г. у Магілёве ў лічэй музыкі і харэаграфіі адбыўся конкурс ігры на народных духавых інструментах. 25-

-27 лютага 1994 г. у Мінску прайшоў традыцыйны фестываль гітарнай музыкі, у якім прынялі ўдзел гітарысты-прафесіяналы і аматары з краін СНД. 26 сакавіка 1995 г. у Магілёве прайшоў фестываль, прысвечаны духоўнай музычнай спадчыне яўрэйскага народа. 6--9 мая 1995 г. Віцебск трыці раз вітаў удзельнікаў рэспубліканскага фестывалю "Студзнікая вясна", у праграме якога прайшоў агляд-конкурс па 16 жанрах.

Нельга пакінуць без увагі фестывалі і святы, у якіх удзельнічаюць маладыя выканаўцы і дзіцячыя калектывы. Тым больш, што гэты напрамак паспяхова развіваецца і дае падставу гаварыць пра пераемнасць традыцый інструментальнага мастацтва і далейшае развіццё жанру ў цэлым. У лютым 1994 г. у Гомельскім музычным вучылішчы імя Н.Сакалоўскага прайшоў рэспубліканскі фестываль "Маладыя зоркі музычнага мастацтва РБ". 10 сакавіка 1994 г. у Гомельскай дзіцячай музычнай школе N 1 імя П.І.Чайкоўскага праходзіла гарадская вечарына беларускай музыкі "Звіняць цымбалы" (арганізатар - аддзел культуры і арганізацыі вольнага часу насельніцтва Гомельскага гарвыканкама). 11--15 мая 1994 г. у Брэсце адбыўся другі Міжнародны дзіцячы фестываль выканаўцаў на народных інструментах "Пралескі". У ім прынялі ўдзел выканаўцы з Беларусі, Украіны, Даніі, Латвіі. 20--21 мая 1994 г. у Стаўбцоўскім раёне, на радзіме Я.Коласа прайшоў пяты Рэспубліканскі фестываль юных музыкантаў "Сымон-музыка".

Значымі падзеямі ў культурным жыцці Беларусі сталі фестывалі народнай музыкі. 11--12 сакавіка 1995 г. у Бялынічах упершыню ў гісторыі Магілёўшчыны адбылося свята народнай музыкі -- фестываль "З крыніц народных", у якім прынялі ўдзел 16 самадзейных калектываў, аркестры і ансамблі народных інструментаў. 25 чэрвеня 1995 г. у Лубоўна Віцебскай вобласці адбылося абласное свята песні і музыкі "Дняпроўскія галасы". Сваё

майстэрства прадэманстравалі шатлікія самадзейныя калектывы Віцебскай вобласці і госці з Магілёўшчыны і Смаленшчыны.

Сярод шэрагу культурных падзей трэба вызначыць найбольш значны рэспубліканскі фестываль народнай музыкі "Звіняць цымбалы і гармонік". Ён прайшоў 2--4 чэрвеня 1995 г. у Віцебскай вобласці. Гэта быў ужо восьмы па ліку фестываль і ў чацвёрты раз ён праходзіў у Паставах. І гэта невыпадкова. Менавіта тут, непадалёку ад Пастаў, у вёсцы Груздава, упершыню загучаў першы аматарскі цымбальны аркестр на Беларусі. Менавіта тут яшчэ засталася школа выканання на дзятанічных цымбалах, тут жывуць майстры, якія робяць гэтыя цымбалы, і дарэчы, галоўным прызам фестывалю былі дзятанічныя цымбалы, зробленыя майстрам І.Андронам спецыяльна да свята. На фестываль з'ехалася звыш 300 удзельнікаў і гасцей з усіх абласцей Беларусі. Былі запрошаны госці з Украіны, Расіі, Польшчы, Літвы. Праграма свята ўключала конкурс выканаўцаў на народных інструментах навучэнцаў ДМШ Віцебскай вобласці: конкурс "Хто каго?", дзе выступалі мастацкія калектывы, інструментальныя гурты, цымбалісты, гарманісты, прыпевачнікі; гала-канцэрт пераможцаў конкурсу. Можна было наведаць выставу-продаж "Горад майстроў", дзе лепшыя дамы рамёстваў, народныя майстры Віцебшчыны прадставілі мастацкія вырабы. Працавала творчая лабараторыя з удзелам кіраўнікоў калектываў, членаў журы, спецыялістаў і прадстаўнікоў абласных дэлегацый. На ёй удзельнікі змаглі абмеркаваць некаторыя пытанні па праблемах самадзейнай мастацкай творчасці, музычных калектываў, рэпертуару, выканальніцкага майстэрства і іншыя. Адметнай рысай гэтага фестывалю было тое, што кожны калектыв прывёз цікавую, разнастайную, уласцівую менавіта свайму рэгіёну музычную праграму. Патрабаванні да ўдзельнікаў былі вельмі высокімі.

і пераможшы вызначаліся перш за ўсё паводле арыгінальнасці, непаўторнасці, самабытнасці.

Варта адзначыць, што ў розных гарадах рэспублікі перыядычна ладзяцца навукова-практычныя канферэнцыі, семінары, стажыроўкі кіраўнікоў, шукаюцца новыя шляхі арганізацыі працы. 28 сакавіка 1995 г. у Гомелі на базе каледжа імя Н.Сакалоўскага прайшлі стажыроўку кіраўнікі ансамбляў і аркестраў народных інструментаў (арганізатар -- АШНТ). У красавіку 1994 г. у Віцебску праходзіла навукова-практычная канферэнцыя "Народныя тэатры, хары, аркестры і ансамблі Беларусі і іх роля ў нацыянальным адраджэнні". 4--6 лістапада 1994 г. у Гомелі прайшоў абласны семінар кіраўнікоў вакальна-інструментальных ансамбляў (арганізатар -- АШНТ). 13--14 снежня 1994 г. у Магілёве адбыўся семінар для кіраўнікоў фальклорных калектываў вобласці. Ён праходзіў на базе ансамбля народнай музыкі "Магілёўшчы" АНМЦ і КАР. 21--24 лютага 1995 г. у Гомелі АШНТ быў праведзены абласны семінар кіраўнікоў эстрадных калектываў. У яго праграму ўвайшлі тэарэтычныя і практычныя заняткі. 1--3 сакавіка 1995 г. у Гомелі, у АШНТ адбылася стажыроўка кіраўнікоў духавых аркестраў.

Наступова расце папулярнасць беларускай інструментальнай музыкі, мастацкай самадзейнасці, цікавасць да яе за межамі рэспублікі. Пашыраюцца міжнародныя кантакты. 19 лютага 1994 г. у Расіі, у г.Стаўрава Уладзімірскай вобласці прайшоў фестываль духавых аркестраў "Сярэбраныя трубы", у якім прыняў удзел духавы аркестр дзіцячай музычнай школы г.Ліды. У красавіку 1994 г. у Расіі прайшоў Міжнародны конкурс юных выканаўцаў на народных інструментах імя У.Андрэева. Першае месца на ім заняў навучэнец музычнага каледжа г.Брэста А.Пылік (баян). 14 мая 1994 г. у Германіі, у г.Клінгенталі адбыўся XXXI Міжнародны конкурс баяністаў-акардыяністаў. Брэсцкі музыкант А.Пылік заняў на

ім 3-е месца. У лістападзе 1994 г. у Італіі ансамбль народнай музыкі "Выцінанка" Столінскага ГДК прымаў удзел у фестывалі газеты "Уніта", які штогод праводзіцца ў г.Арвіста. У лістападзе 1994 г. у Карэліі прайшоў міжнародны фестываль фальклорнага мастацтва, у якім прынялі ўдзел ансамбль народнай музыкі і песні "Бялыніцкія музыкі" і квартэт "Калініца" з Бялыніцкага раёна. 15 жніўня 1995 г. у Францыі, у г.Брыф адбыўся Міжнародны музычны фестываль "Аркестрына", прыняць удзел у якім быў запрошаны дзіцячы ансамбль "Дударыкі" з Гродна. 16 чэрвеня 1995 г. у Брэсце, у музычнай школе N 2 выступіў духавы аркестр музычнай школы г.Равенсбрука (Германія). У яго рэпертуары -- народныя мелодыі, сучасная джазавая музыка.

Сярод шэрагу мерапрыемстваў ў апошні час шмат фестываляў і святаў арганізуюцца ўпершыню. Гэта сведчыць пра актыўнае развіццё жанра, пра пошук новых шляхоў і прыцыпаў сучаснага існавання. Але ж трэба, каб яны рабіліся традыцыйнымі.

Шмат дыскусій вядзецца па фінансавых праблемах, па праблемах нотных выданняў, рэпертуару, касцюмаў, рэквізіту, інструментарыя, кваліфікацыі кіраўнікоў калектываў, "чысціні жанру", па праблемах якаснага і колькаснага складу ўдзельнікаў і гэтак далей. Трэба адзначыць, што ўсе яны чакаюць неалкладнага вырашэння на дзяржаўным узроўні і патрабуюць сапраўднай падтрымкі на месцах.

І.І.Галабурда, вядучы металыст
аддзела народнай творчасці БелІПК

* * *